

Koraci do uspješne politike za mlade u lokalnoj zajednici

Koraci do uspješne politike za mlade u lokalnoj zajednici

2

Izdavač: Mreža mladih Hrvatske

Autori tekstova: Emina Bužinkić, Dražen Puljić,
Tomislav Tomašević

Urednica: Emina Bužinkić

Lektura i korektura: Vida Papić

Dizajn i tisak: ACT Printlab, Čakovec

ISBN: 978-953-7805-03-6

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 766447

Zagreb, travanj 2011.

Treće dopunjeno izdanje.

Ova publikacija nastala je u sklopu projekta "Youth Policy Backpack" koji je podržala Europska unija u okviru programa Europa za građane. Mišljenja izražena u ovoj publikaciji su mišljenja autora i ne izražavaju nužno stajalište Europske komisije.

Tiskanje ove publikacije omogućeno je temeljem finansijske potpore Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva u skladu sa Sporazumom o sufinanciranju projekta odobrenog u okviru programa Europa za građane (Klasa: 421-04/10-RSJED-MED/05). Mišljenja izražena u ovoj publikaciji su mišljenja autora i ne izražavaju nužno stajalište Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva.

Lokalna politika za mlade

Politika za mlade prvi se put pojavila kao pojam u drugoj polovici prošlog stoljeća kada su zapadnoeropske države shvatile kako trebaju razviti posebnu dugoročnu strategiju koja će odgovoriti na potrebe mladih građana/ki, čime se ne bi samo riješili problemi jedne društvene skupine, već na duže staze osigurao društveni razvoj za sve građane/ke. Politika za mlade se kao javna politika prvenstveno razvijala unutar Vijeća Europe, koje je i danas po mnogima najstručnija međudržavna organizacija kad je riječ o politici za mlade.

Vijeće Europe je kao organizacija, ne samo davala stručnu pomoć državama članicama pri razvoju nacionalne politike za mlade, već i stavila naglasak i na razvoj lokalne politike za mlade. Upravo je lokalna politika za mlade ponekad važnija i od nacionalne politike, jer goleme strategije 'spušta' na lokalnu razinu, gdje se preciznije identificiraju potrebe mladih na koje se zatim efikasnije može odgovoriti. Donošenjem

Europske povelje o sudjelovanju mladih u životu općina i regija iz 1992. godine (kasnije revidirana 2003. godine) upravo se stavio naglasak na razvoj lokalne politike za mlade. Već iz samog naziva ove međunarodne konvencije može se vidjeti da je za stvaranje i provedbu lokalne politike za mlade ključna stvar – sudjelovanje mladih.

U Republici Hrvatskoj su tek od 2001. godine krenuli procesi za kreiranje nacionalne strategije za mlade, izrade zakonodavnog okvira za mehanizme sudjelovanja mladih u procesima donošenja odluka na lokalnim razinama te stvaranje nacionalne krovne organizacije mladih, iz čega se razvila Mreža mladih Hrvatske. Hrvatski sabor je 2002. gotovo konsenzusom usvojio Nacionalni program djelovanja za mlade (NPDM) kao strategiju koja bi u petogodišnjem razdoblju kroz 110 mjera unutar 8 tematskih poglavlja trebala zadovoljiti prioritetne potrebe mladih građana/ki RH. Tek je krajem 2005. godine usvojen Operativni plan za provedbu NPDM-a u 2006. i 2007. kada možemo govoriti o postojanju nacionalne politike za mlade u Hrvatskoj. 2009. godine usvojena je i nova strategi-

4

ja za mlade, tj. **Nacionalni program za mlade 2009.-2013.**

Nedavno je i osiguran zakonodavni okvir za sudjelovanje mladih u procesima donošenja odluka na lokalnim razinama, slijedeći NPDM u njegovim preporukama državnim institucijama i lokalnim vlastima koje između ostalog naglašavaju razvijanje lokalnih politika za mlade. Pioniri u tome bili su Grad Zagreb kao regionalna samouprava te Grad Kutina kao lokalna samouprava koji su donijeli svoje *Lokalne programe djelovanja za mlade*. Danas sve veći broj gradova i županija izrađuje i usvaja lokalne programe djelovanja za mlade iako još uvijek postoje brojne prepreke u provedbi istih programa. Osim toga, početkom 2007. godine donesen je Zakon o savjetima mladih¹.

Resorno tijelo za mlade, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, u proteklom je razdoblju organiziralo nekoliko regionalnih konferencija u Hrvatskoj na kojima su lokalne vlasti poticane da u partnerstvu s organizacijama mladih krenu u izradu lokalnih programa djelova-

nja za mlade, a uslijedile su i nacionalne konferencije koje su tematski adresirale lokalne potrebe mladih te potpora klubovima i info-centrima za mlade koji djeluju na lokalnim razinama na zadovoljenju potreba i rješavanju problema mladih. Zbog sve veće potrebe za konzultacijama i savjetovanjem lokalnih vlasti i organizacija mladih pri razvoju lokalne politike za mlade, Mreža mladih Hrvatske je osnovala *Program razvoja lokalnih politika za mlade* unutar kojega djeluju i autori/ce ove publikacije. Veseli nas mnogobrojni primjeri koji ukazuju da lokalna politika za mlade u Hrvatskoj postaje pravilo, a ne izuzetak.

Kako bi lokalna politika za mlade bila učinkovita i razvojna potrebno je zadovoljiti funkciranje odnosa predloženih kroz institucionalni okvir politike za mlade koji zahtijeva **zakonodavne, infrastrukturne i strateške promjene** koje osiguravaju razvoj lokalne politike za mlade kao i mogućnost **slobodnog, zakonski neovisnog i samostalnog sa-moorganiziranja mladih u lokalnim zajednicama**.

U procesu razvoja lokalne politike za mlade, važno je da lokalne vlasti uključuju korisnike, tj. mlade koji su dio lokalne

1

NN br. 23

zajednice. U ovom priručniku navodimo nekoliko mogućih modela institucionaliziranih oblika sudjelovanja mladih koji osiguravaju da **dijalog** između ključnih aktera – **mladih i lokalnih vlasti**, počiva na partnerskim odnosima. Kako bi to uistinu bilo tako, potrebno je međusobno povezivanje i umrežavanje organizacija mladih, kako bi koordinirano zagovarale svoje stavove te kako bi u partnerstvu s vlastima sudjelovale u procesu izrade i razvoja lokalne politike za mlade – sudjelovale u izradi lokalnih programa djelovanja za mlade, sudjelovale i pratile kako se isti provodi te vrednovale provođenje lokalnih programa.

Želimo ovdje napomenuti da je za potrebe ove publikacije ekstenzivno tumačen termin "lokalni, lokalna", kao i u slučaju europske prakse pri korištenju termina *lokalni program djelovanja za mlade, lokalna politika za mlade, lokalna zajednica*, itd. te se on, najjednostavnije rečeno, odnosi na sve one niže razine u državi koje nisu nacionalne tj. centralne. Sukladno Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi koristimo termine područna/regionalna i lokalna samouprava.

Sudjelovanje mladih u društvu

Sudjelovanje znači uključiti se i biti uključen. Moguće su tri razine sudjelovanja:

1. Ljudi su na utjecajnoj poziciji i važni su za donošenje odluka, njihova mišljenja su uzeta u obzir i djeli se na temelju njih.
2. Ljudi su uključeni u organizaciju ili društvo, ali drugi umjesto njih donose važne odluke te informiraju članstvo o novim stajalištima ili akcijama koje treba poduzeti.
3. Ljudi jesu članovi organizacije ili društva, no njihov se glas ne čuje te nemaju utjecaja na odvijanje stvari. Od članova se očekuje da se slažu i postupaju po odlukama koje su donijeli drugi i sami su nemoćni da nešto promjene. Ova razina je *de facto* razina ne-sudjelovanja.

6

Sve su ove razine primjenjive na sve građane i građanke, a posebice na mlade, koji se nalaze u specifičnoj situaciji odrastanja i preuzimanja aktivne uloge u društvu. Mladi bi trebali povećati razinu sudjelovanja u društvu kako bi se informirali o stvarima koje su njima relevantne, razvili svoje interese s ciljem da se njihov glas vrednuje ili naprosto da se poduzme neka akcija i da se nešto učini. Aktiviranje započinje dobrom

voljom i energijom pojedinaca ili grupe, identifikacijom grupe problema, skupljanjem informacija od različitih izvora, spoznavanjem tko je odgovoran za donošenje politika (eng. *policies*), pridobivanjem lokalne potpore svojih ideja, savjetovanje onih koji donose politike te pregovaranjem o akcijskim planovima ako je to moguće.

Smisao sudjelovanja mladih je **razvoj partnerstva između mladih i starijih** u svim područjima života kako bi mladi zaузeli važnu ulogu u društvu te kako bi društvo u cijelini (uključujući i mlade) imalo korist od njihovog doprinosa, ideja i energije. Koncept sudjelovanja mladih se može prikazati na tri načina, koja nisu međusobno isključiva:

1. Društvena razina - mladi kao građani/ke imaju pravo u cijelosti sudjelovati u društvenom, kulturnom, političkom i ekonomskom životu države (npr. sudjelovanje mladih u obrazovanju, zapošljavanju itd.).
2. Organizacijska razina - mladi imaju pravo biti uključeni u odlučivanje o politikama, projektima i programima koji su stvoreni da bi osigurali njihovu

- puno sudjelovanje u društvenom životu (npr. sudjelovanje mladih u savjetima mladih ili vođenju projekata).
3. Osobna razina - pravo mladih da budu uključeni i informirani o odlukama koje utječu na njihove živote.

Iz iskustva nam je poznato da političari/ke nerijetko "dobrom voljom" žele uključiti mlade i njihova mišljenja u odlučivanje, ali to (najvjerojatnije) nije dugoročno učinkovito. Mehanizmi sudjelovanja mladih se moraju osigurati i ne smiju ovisiti o nečijem hiru ili osobnoj predanosti pojedinca. Naime, potpuno sudjelovanje mladih se ne stvara preko noći. Osobito su mladi ljudi s poteškoćama u razvoju ili marginalizirani mladi veći dio svog života isključeni iz procesa donošenja odluka te će trebati mnogo potpore i ohrabrvanja. S druge strane, mladi koji volontiraju su glasniji, asertivniji i s više samopouzdanja. Kako bi se osigurala stvarna jednakost u sudjelovanju potrebno je doći do "ostalih" mladih ljudi te iznaći strategije koje će im omogućiti prostor, vrijeme i resurse za sudjelovanje.

U praksi, **sudjelovanje mladih** se može prikazati i na slijedeći način:

1. Informiranje – jednostavno davanje informacije o tome što se planira.
2. Konzultiranje – pružanje različitih opcija, primanje *feedbacka*, ali ne dozvoljavajući nove ideje.
3. Zajedničko donošenje odluka – podupiranje dodatnih opcija i ideja te omogućavanje zajedničkog odlučivanja.
4. Zajednički rad – ne samo da različiti interesi zajedno odlučuju o tome što je najbolje, već stvaraju partnerstvo kako bi to i proveli.
5. Podupiranje nezavisnih interesa zajednice – npr. lokalnim inicijativama ili organizacijama se nude sredstva, savjet ili druga vrsta potpore kako bi razvili svoje planove unutar zajedničke strategije.

Distribuiranje informacija i konzultiranje se ne smatraju vidovima sudjelovanja, ali su često tako predstavljeni. To može dovesti do iluzija o provođenju zajedničke strategije, pa i do konflikata, budući da se nešto pokušava predstaviti kao sudjelovanje, što zapravo nije.

8

Sudjelovanje mladih pripada u kontekst iniciativa mladih, koje su sastavni dio omladinskog rada (eng. *youth work*), dok je društveni kontekst viši pojam koji obuhvaća i omladinski rad. Iz ove hijerarhije je vidljivo da je sudjelovanje mladih integralni dio društva i njegova razvoja, a nespoznavanje ove činjenice je jedna od temeljnih prepostavki pasivnosti mladih. Članovi Radne grupe za sudjelovanje mladih u društvu su na skupštini Mreže mladih Hrvatske 2006. godine u Zadru iznijeli slijedeće razloge za pasivnost: neinformiranost (needuciranost), društveno-povijesni uvjeti, nepovjerenje u strukture vlasti te iz toga proizlazeći pesimizam, utjecaj medija na konzumentsko ponašanje mladih, konformizam tj. sindrom "ne da mi se", nepostojanje mehanizama, nepostojanje poticaja iz sektora formalnog obrazovanja, neprepoznavanje volonterstva kao vrijednosti, nedovoljno vrednovanje volonterstva od strane društva, *cost benefit* filozofija, obitelj, nekvalitetno provođenje slobodnog vremena i nepovjerenje u sebe.

Oblici sudjelovanja mladih se mogu podijeliti na stalne i nestalne. Stalni su: izbori, pomlaci političkih stranaka, udruge

(studentske, interesne, udruge mladih...), dugoročni projekti, prisutnost u medijima, savjetodavna tijela, vijeća mladih, društvene institucije (kulturne...), vjerske skupine, mlađi poduzetnici i organizirane skupine za promicanje i zaštitu prava seksualnih orientacija mladih. Nestalni oblici sudjelovanja mladih su: prosvjedi, peticije, kampanje, radne akcije, promocije, sajmovi i festivali, sportske aktivnosti, dobrovorne aktivnosti, medijski istupi / angažmani i radikalne / ilegalne akcije.

Prepostavke za realizaciju ovih oblika su **aktivno civilno društvo, pristup informacijama te otvorenost državnih i lokalnih struktura za sudjelovanje mladih**. Veliku ulogu u procesu igra motivacija, koja može biti unutarnja i vanjska. Prva se svodi na osobne razloge i iskustva poticanja mladih da budu aktivni građani i građanke, a potonja na uključivanje mladih u javni diskurs i procese donošenja odluka. Objekti nisu međusobno isključive već su međuvisne i komplementarne.

No, sudjelovanje mladih u demokratskom životu bilo koje

zajednice ne svodi se samo na glasovanje ili isticanje kandidature na izborima. Kako se kaže u "Izmijenjenoj i dopunjenoj **Europskoj povelji² o sudjelovanju mladih u lokalnom i regionalnom životu**" Vijeća Europe, "građansko sudjelovanje i djelovanje podrazumijevaju da građani/ke imaju **prava, sredstva, prostor i priliku** – a tamo gdje je to potrebno, i **potporu** – da **sudjeluju u odlukama i utječu na njih i da se uključuju u postupke i aktivnosti kako bi doprinosili izgradnji boljeg društva.**" Ovdje ključnu ulogu igraju područne/regionalne i lokalne vlasti, koje trebaju mladima osigurati prostor za sudjelovanje, ali se pritom preporučuje

² Eng. European Charter on the Participation of Young People in Municipal and Regional Life prihvaćena je 19. ožujka 1992. i sastavni je dio Rezolucije 237/92 Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Europe. U Krakowu 2002. održana je konferencija s ciljem da se ocijeni napredak postignut na polju sudjelovanja mladih u posljednjih 10 godina te je usvojena Krakowska deklaracija kojom se potvrđuje da su mlađi ljudi građani općina i regija, i da im stoga moraju biti dostupni svi oblici sudjelovanja u društvu. Na Kongresu lokalnih i regionalnih vlasti Europe u svibnju 2003 usvojena je "revidirana" tj. izmijenjena i dopunjena Povelja podijeljena u tri dijela; u prvom dijelu se daju smjernice lokalnim i regionalnim vlastima za provođenje politika koje su važne za mlađe u većem broju područja; drugi dio osigurava instrumente za unapređivanje sudjelovanja mladih; a u zadnjem dijelu pružaju se savjeti o tome kako osigurati institucionalne uvjete za sudjelovanje mladih.

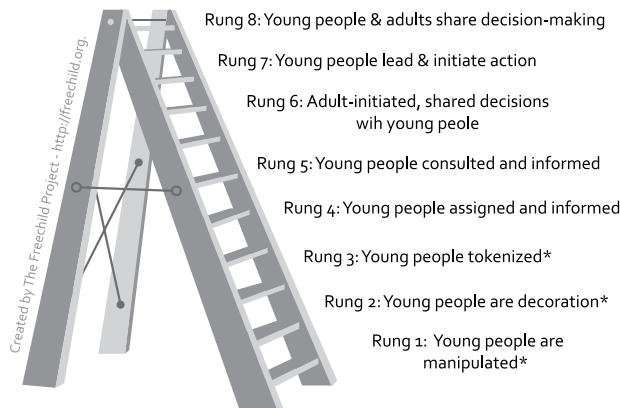
izbjegavanje nezgodnih floskula kako su mlađi "budućnost". Ako mlađi neće oblikovati i utjecati na odluke i postupke dok su mlađi, možemo li očekivati da će to činiti u nekom kasnijem životnom razdoblju? Aktivne građane i građanke gradimo kroz aktivnost, koja uvjek označuje nešto trenutno i sada, a ne buduće i moguće. Stoga se mladima treba omogućiti određeni broj instrumenata koje se navode u "Povelji" kao npr. "razvoj edukacije o sudjelovanju mladih, njihovo informiranje, osiguravanje sredstava komunikacije za mlađe, podržavanje njihovih projekata i priznavanje i stavljanje većeg naglaska na posvećenost mlađih ciljevima zajednice i dobrovoljnem radu."

Iako je sudjelovanje mladih ovisno o više dionika, poput organizacija mladih, područnih/regionalnih i lokalnih vlasti i sl., funkcionalno i efikasno sudjelovanje mladih na lokalnoj razini temelji se na svijesti mlađih građanki i građana o društvenim, kulturnim i političkim promjenama, a najbolji mehanizam i sredstvo osvještavanja je trajna reprezentativna struktura mladih u obliku *koordinacije organizacija mladih određene lokalne zajednice* prikazane u ilustraciji institucio-

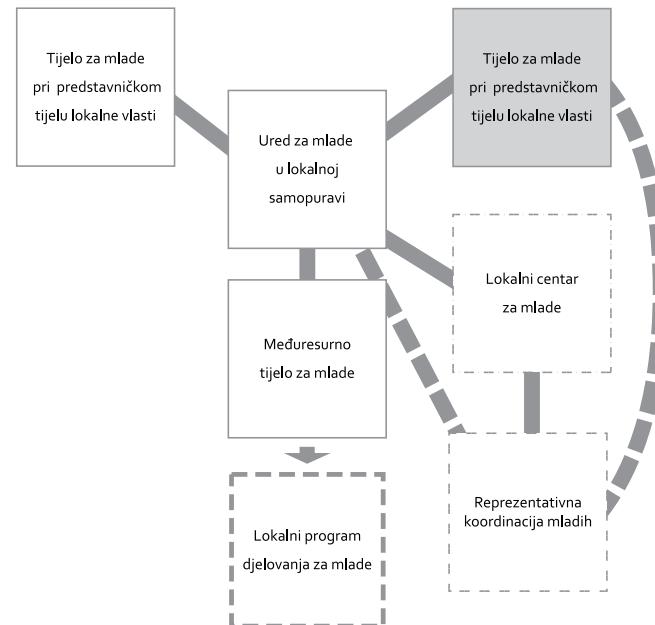
nalnog okvira funkcioniranja lokalne politike za mlade koji uključuje sve relevantne aktere i njihove odnose.

Hartova ljestvica sudjelovanja mladih

Roger Hart's Ladder of Young People's Participation

Institucionalni okvir lokalne politike za mlade

Ured za mlade u područnoj/regionalnoj odnosno lokalnoj samoupravi – upravno tijelo izvršne vlasti odgovorno za koordinaciju izrade i provedbe politike za mlade na područnoj/regionalnoj i lokalnoj razini. Broj zaposlenih ovisi o veličini jedinice – riječ je o općini, gradu ili županiji; ako je riječ o općini dovoljna je jedna zaposlena osoba za mlade ili barem djelomično u okviru društvenih djelatnosti i ima fiksno određeno radno vrijeme i područje djelovanja za mlade; ako je riječ o gradu ili županiji praksa govori da su nužne barem jedna do dvije stalno zaposlene osobe. Osim ureda, u nekim područnim/regionalnim i lokalnim samoupravama djeluju odjeli ili odsjeci za mlade.

Tijelo za mlade pri predstavničkom tijelu lokalne vlasti – obično se naziva "Odbor za mlade" čiji su članovi/ice često isključivo mladi vijećnici u Skupštini ako je riječ o županiji ili gradu, ili u Vijeću ako je riječ o gradu ili općini; tijelo pri predstavničkoj grani područne/regionalne i lokalne vlasti odgovorno za pripremu akata i odluka Skupštine odnosno Vijeća vezanih za mlade (npr. nacrt Lokalnog programa djelovanja za mlade).

Savjet mladih područnoj/regionalnoj i lokalnoj samoupravi – tijelo sa savjetodavnom ulogom koje ustanovljava područna/regionalna odnosno lokalna samouprava s ciljem razvoja transparentne i kvalitetne lokalne politike za mlade. Osnivanje i djelovanje Savjeta mladih jedinicama lokalne i područne/regionalne samouprave uređeno je Zakonom o savjetima mladih o čemu će riječi biti kasnije. Članovi/ice tog tijela su predstavnici/ice formalno registriranih oblika organizacija mladih izabranih od strane jedinica lokalne i područne/regionalne samouprave putem javnog poziva na mandat od dvije godine.

Međuresorno tijelo za mlade – nije upravno tijelo, već povjerenstvo ili tijelo sličnog naziva koje se sastaje 4 do 6 puta godišnje kako bi promatralo međusektorsku suradnju i sudjelovalo u provedbi koordinirane lokalne politike za mlade; naziva se još i "Savjet za mlade"³ te "Povjerenstvo za mlade".

³ Na nacionalnoj razini u institucionalnom okviru nacionalne politike za mlade djeluje međuresorno tijelo koje se zove Savjet za mlade (www.mobms.hr). Savjet je međuresorno, stručno i savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske sa zadaćom sudjelovanja u koordinaciji provedbe i evaluacije Nacionalnog programa za mlade.

de”, a sastoji se od predstavnika/ica svih relevantnih ureda i odjela lokalne i područne/regionalne samouprave koji se bave različitim segmentima politike za mlade (obrazovna politika, kulturna politika, zdravstvena politika, itd.), kako bi se osigurala suradnja i koordinacija među svim relevantnim upravnim tijelima koja su nositelji mjera Lokalnog programa djelovanja za mlade. Ovo tijelo nadgleda provedbu lokalne politike za mlade, a osim predstavnika/ica upravnih tijela, članovi/ice su i predstavnici/e samoorganiziranog sektora mladih te znanstvenici/e i stručnjaci/kinje za pitanja mladih. U nekim zemljama postoji model spojenih savjeta mladih i međuresornih tijela za mlade koji ima istu ulogu kao međuresorno tijelo za mlade s time da je broj predstavnika/ica lokalnih i područnih/regionalnih institucija i broj predstavnika/ica mladih jednak.

Reprezentativna koordinacija mladih (lokalna mreža mladih i/ili organizacija mladih) – nije tijelo područne/regionalne i lokalne samouprave, ali je ipak dio institucionalnog okvira lokalne politike za mlade. Reprezentativna tijela mladih koja se obično nazivaju *gradskim, općinskim i županijskim vijećima*

ili koordinacijama ili mrežama mladih, inicirana su gotovo uvijek od strane organizacija mladih koje se žele udružiti na regionalnoj ili lokalnoj razini, a rjeđe od strane regionalnih ili lokalnih vlasti. *Lokalno vijeće mladih* je poseban oblik organizacije koja je autonomna u donošenju odluka, sa legitimitetom da predstavlja mlade prema dionicima, posebice prema regionalnim i lokalnim vlastima i administraciji. Organizacije mladih (udruge mladih i za mlade, pomlaci političkih stranaka, inicijative mladih itd.) koje djeluju na području neke lokalne zajednice obično održe osnivačku skupštinu na kojoj donešu statut, a tijelo djeluje kao neregistrirana mreža organizacija mladih koja služi kao platforma za provođenje zajedničkih aktivnosti među organizacijama mladih, za usuglašavanje stavova prema regionalnim i lokalnim vlastima, za istupanje u javnost i sudjelovanje u procesu izrade i provedbe lokalne politike za mlade. Mreža mladih Hrvatske sudjelovala je u procesu osnivanja desetak gradskih i županijskih vijeća mladih facilitirajući proces umrežavanja i podupirući razvoj vijeća i lokalnih politika za mlade. Županijska vijeća mladih osnovana su u: Varaždinskoj, Međimurskoj, Koprivničko-križevačkoj, Sisačko-moslavačkoj, Osječko-baranjskoj,

Karlovačkoj županiji te Gradu Zagrebu. Posljednje osnovano županijsko vijeće djeluje u Istarskoj županiji.

Lokalni centar za mlade – polu-javna institucija s održivim modelom upravljanja i dinamičnim modelom korištenja kroz partnerstvo između područne/regionalne i lokalne samouprave i reprezentativne koordinacije mladih. Lokalni centar za mlade se upravo po tom partnerstvu i opsegu svojih aktivnosti razlikuje od Kluba za mlade koji je uvijek inicijativa isključivo od strane civilnog društva, tj. organizacija mladih. Obično se osniva na gradskim, županijskim i makroregionalnim razinama.⁴

⁴ Mreža mladih Hrvatska dio je Saveza udruga Operacija grad koji je niz godina zagovarao osnivanje centra za mlade po posebnom modelu koji smo primjenjivali i u drugim gradovima, npr. u osnivanju multifunkcijskog centra u Kninu. POGON – Zagrebački centar za nezavisnu kulturu i mlade je hibridna kulturna ustanova utemeljena na novom modelu civilno-javnog partnerstva. Zajednički su ga osnovali i njime zajedno upravljaju Grad Zagreb i Savez udruga Operacija Grad, koji okuplja organizacije nezavisne kulture i mladih. Uloga Grada Zagreba je da osigura primjerene prostore i osnovna sredstva za temeljno funkcioniranje i odvijanje programa u Centru. Produciju programa financiraju organizacije korisnice POGONA. Dio programa u Centru producira Savez osiguravajući dodatno programsko financiranje iz različitih domaćih i stranih izvora. Više informacija na [www.upogoni.org](http://upogoni.org).

Lokalni program (djelovanja) za mlade (LP(D)M) – krajnji je rezultat procesa i smisao cijelog institucionalnog okvira koji treba podupirati provedbu istoga. Lokalni program djelovanja za mlade je materijalizirana lokalna politika za mlade koja odgovara na potrebe mladih identificiranih u istraživanju, kroz višegodišnju strategiju koja sadrži mjere za čiju su provedbu zadužene različite regionalne i lokalne institucije. Ured za mlade pri područnoj/regionalnoj ili lokalnoj samoupravi je tijelo odgovorno za izradu i koordinaciju provedbe dok Međuresorno tijelo za mlade nadgleda provedbu i osigurava međuresornu suradnju i koordinaciju. Sukladno vrsti područne/regionalne ili lokalne samouprave postoje Županijski program (djelovanja) za mlade (ŽP(D)M), Gradska program (djelovanja) za mlade (GP(D)M) te rijetko Općinski program djelovanja za mlade (OP(D)M). Lokalni programi (djelovanja) za mlade se naravno nastavljaju na Nacionalni program (djelovanja) za mlade i nadopunjuju ga preciznijim identificiranjem potreba mladih, koje postoje u određenoj lokalnoj zajednici i adekvatnije odgovaraju na te iste potrebe.

Savjetodavna i predstavnička tijela mladih na lokalnoj razini

U europskoj praksi postoje dva osnovna oblika institucionaliziranog sudjelovanja mladih u procesima donošenja odluka u lokalnoj sredini – konzultativni (eng. Youth Advisory Board) i reprezentativni oblik (eng. Youth Council). Ta dva oblika sudjelovanja mladih se ne isključuju, dapače - nadopunjaju se.

1. Konzultativni oblik sudjelovanja čini savjetodavno tijelo koje ustrojava područna/regionalna ili lokalna vlast kako bi se konzultirala oko provedbe politike za mlade sa samim

Opisani institucionalni okvir za lokalnu politiku za mlade u skladu je sa postojećim institucionalnim okvirom na nacionalnoj razini.

korisnicima/ama tj. mladima. Savjetodavna tijela razlikuju se po tome koje članove/ice vlast poziva u savjetodavno tijelo:

- a) predstavnike/ce mladih – članovi savjetodavnog tijela su predstavnici/e organizacija mladih ili predstavnici/e lokalne koordinacije/mreže mladih,
- b) neorganizirane mlade – prosječni mladi koje lokalna vlast izabire uglavnom na temelju natječaja, kako bi osnovala svojevrsnu fokus grupu mladih čiji će članovi/ice biti: student/ica, srednjoškolac/ka, mladi/a zaposleni/a, nezaposleni/a, poduzetnik/ica, član/ica udruge, član/ica političke stranke itd., te
- c) kombinacija prva dva modela – pozivaju se i predstavnici/e mladih i prosječni neorganizirani mladi kako bi se ta dva modela korigirala; prosječni mladi će točnije moći identificirati probleme mladih, a predstavnici mladih će imati veće iskustvo u rješavanju problema mladih i zagovaranju provedbe javne politike za mlade.

2. Reprezentativni oblik sudjelovanja čini koordinacija ili mreža organizacija mladih koje na osnovu legitimite brojnosti, heterogenosti i kvalitete predstavlja mlade u lokalnoj zajednici prema svim dionicima, posebice područnim/regionalnim ili lokalnim vlastima i koje je nezavisno od istih. Na taj način lokalna vlast dobiva jednog sugovornika u sektoru mladih što naravno olakšava komunikaciju i narednu suradnju.

Legitimitet proizlazi iz sljedećih modela:

a) direktnih izbora – sastavi se popis mladih birača (15 do 29 godina) u lokalnoj zajednici koji na posebno organiziranim izborima izaberu svoje predstavnike/ce. Uz pozitivnu stranu izravne demokracije, negativna je strana što su mladi uvelike nezainteresirani za izbore te što su za tako nešto potrebne izborne kampanje gdje finansijski resursi mladih kandidata/kinja mogu igrati presudnu ulogu. Osim toga, na taj način se potpuno zaobilaze organizacije mladih te se ne vodi računa o nemogućem kreiranju paralelnog političkog sustava;

b) koordinacije/mreže organizacija mladih – ukoliko lokalne organizacije mladih prepoznaju interes tematskog, odnosno programskog povezivanja s drugim lokalnim organizacijama radi zajedničkog zagovaranja lokalne politike za mlade govorimo o *grassroot* inicijativi u stvaranju lokalnog vijeća, mreže ili koordinacije organizacija mladih. Takva praksa u civilnom društvu pa tako i u sektoru mladih u Hrvatskoj sve

16

je učestalija. Pri lokalnom umrežavanju organizacija mladih na osnivačku skupštinu takve mreže ili koordinacije pozivaju se sve organizacije mladih koje postoje u lokalnoj zajednici te ukoliko se većina organizacija mladih odazove inicijativi osniva se mreža ili koordinacija koja će zagovarati interes mladih pred vlastima i ostalim dionicima politike za mlade. Ukoliko takva mreža ili koordinacija okuplja velik broj organizacija mladih i potvrđuje inkluzivnost, heterogenost i transparentnost djelovanja, unutar europskih okvira naziva se lokalnom krovnom organizacijom mladih odnosno vijećem mladih.

Smatramo da je zadnji oblik najbolji i najefikasniji iz nekoliko razloga:

- inicijativa za stvaranje tijela dolazi od strane nezavisnih organizacija mladih, a ne od strane drugih dionika – velika je vjerojatnost da će tijelo biti autonomno u odlučivanju i radu,
- u tijelu su zastupljene sve zainteresirane organizacije mladih u lokalnoj sredini pa se tako izbjegava otežano komuniciranje vlasti sa većim brojem organizacija; osim toga sve organizacije mladih koje su članice tijela zajedno usuglašavaju

stavove i nastupaju prema vlastima sa jednim stavom čime postaju efikasnije u zagovaranju interesa,

- kroz mrežu/koordinaciju se osim koordiniranja stavova organizacija mladih te iste organizacije i programski povezuju te zajednički provode aktivnosti,
- organizacije mladih imaju mnogo iskustva u radu s mladima tako da mogu dati relevantne prijedloge za identificiranje i rješavanje problema mladih,
- kako je riječ o tijelu koje nije definirano statutom područne/regionalne ili lokalne samouprave, postojanje tijela ne ovisi o eventualnoj promjeni vlasti i promjeni političke volje za suradnjom,
- u izbore za predstavnike/ice vijeća/mreže/koordinacije uključeni su svi mlađi koji su članovi/ice organizacija mladih prema dogovorenom načinu funkcioniranja vijeća/mreže/koordinacije.

Suštinska **razlika** između dva institucionalizirana oblika sudjelovanja mladih jest komunikacija sa područnim/regionalnim i lokalnim vlastima i mogućnost utjecaja na odluke istih. Kod konzultativnog oblika komunikacija sa područnim/re-

gionalnim i lokalnim vlastima se odvija neposredno te mogućnost utjecaja na odluke vlasti daje činjenica da su mladi članovi/ice savjetodavnog tijela i imaju neposredan pristup procesima donošenja odluka. Kod reprezentativnog oblika komunikacija sa lokalnim vlastima se odvija najčešće posredno – preko javnosti ili na drugi način koji nije institucionaliziran. Mogućnost utjecaja na odluke vlasti daje činjenica da lokalna mreža ili koordinacija organizacija mladih okuplja velik broj organizacija mladih koje preko javnosti, medija i savjetodavnih tijela zagovaraju stavove mladih prema vlastima. Druga razlika jest i u tome što vijeće/mreža/koordinacija mladih kao reprezentativno tijelo egzistira stalno tj. njegova uloga nije da samo organizacije mladih povremeno koordiniraju stavove, već stalno informiranje članica i zajedničko provođenje raznih tipova aktivnosti kako na vanjskom planu tako i prema unutra, prema jačanju vlastitih kapaciteta. S druge strane savjetodavno tijelo mladih egzistira jedino kada se sastaje nekoliko puta godišnje i itekako ovisi o promjeni vlasti.

Reprezentativno tijelo mladih stalno djeluje i postoji, dok je

savjetodavno tijelo mladih "most" za institucionalizirani dijalog između reprezentativnog tijela koje se nalazi izvan sustava područne/regionalne ili lokalne samouprave i vlasti. Kada taj dijalog nije plodonosan i kada se ne uvažavaju mišljenja predstavnika/ica mladih, reprezentativno tijelo mladih nalazi mogućnost komunikacije u javnom zagovaranju svojih stava prema vlastima.

Savjeti mladih

Republika Hrvatska je nedavno na institucionalnoj razini prepoznala važan oblik sudjelovanja mladih u procesima donošenja odluka putem savjetodavnih odbora koji u potpunosti slijedi europske participativne standarde. **Zakon o savjetima mladih** usvojen je u Hrvatskom saboru 16. veljače 2007. godine. Ovime je Republika Hrvatska dobila prvi zakon o mladima koji slijedi strateške okvire Nacionalnog programa djelovanja za mlade. Zakon uređuje osnivanje savjeta mladih od strane jedinica lokalne i područne/regionalne samouprave kao svojih savjetodavnih tijela u cilju aktivnog uključiva-

nja mladih u javni život tih jedinica.

Predstavničko tijelo jedinica lokalne i područne/regionalne samouprave upućuje javni poziv organizacijama mladih da kandidiraju svoje predstavnike/ice od 15 do 29 godina. Samo registrirani oblici organizacija mladih mogu kandidirati po jednog/u predstavnika/cu u savjet mladih. Pod registriranim oblicima podrazumijevaju se: udruge mladih i za mlade, studentske organizacije, klubovi mladih, pomlaci političkih stranaka, učenička vijeća...

Članovi/ice Savjeta mladih biraju se na dvije godine, a njihovo djelovanje uključuje rasprave o pitanjima značajnim za mlade, predlaganje akata i programa za mlade predstavničkom tijelu, poticanje informiranja mladih. Ključna aktivnost ovog Savjeta je sudjelovanje u izradi i praćenju provedbe lokalnog programa (djelovanja) za mlade. Zakon potiče međusobnu suradnju savjeta mladih iz različitih sredina. Jedna od prednosti ovoga Zakona je prepoznavanje sukoba interesa kojim se od odlučivanja izuzima član/ica neposredno ili posredno vezan/a za materiju o kojoj se odlučuje. Nedostatak

Zakona odnosi se na snažnu, ali ne i obvezujuću preporuku osnivanja Savjeta mladih u roku od šest mjeseci od stupaњa Zakona na snagu čime je djelomično veliki broj županija, općina i gradova opravdao neosnivanje takvog tijela.

Vijeća mladih

Vijeća mladih (eng. Youth Council) su ključ razvoja lokalnih politika za mlade. Jedan od osnovnih razloga je njihovo djelovanje kao koordinacija ili mreža organizacija mladih na lokalnoj razini. Ona trebaju uključivati veći broj lokalnih organizacija mladih posebno zainteresiranih za razvoj lokalne politike za mlade kao npr. udruge mladih i udruge za mlade, lokalne pomlatke političkih stranaka, studentske organizacije i sl. koje su zainteresirane surađivati sa drugim organizacijama mladih različitih predznaka i zajedno kreirati i razvijati lokalnu politiku za mlade, prvenstveno lokalne programe djelovanja za mlade. Osnovna je zadaća i smisao vijeća mladih da djeluje kao platforma za međusobnu programsku suradnju i zagovaranje interesa, jer bez međusobne suradnje različitih

organizacija mladih koje djeluju kroz zajedničku platformu nema potrebnog mehanizma ekspertize, pa i pritiska koji je ponekad potreban za ostvarivanje ciljeva.

U Hrvatskoj su u recentnoj povijesti organiziranja mladih postojali različiti modeli vijeća mladih, no ona su samo nominalno bila vijeća, a praktično savjeti mladih, jer su uglavnom, uz poneke iznimke, djelovala kao konzultativna tijela lokalnoj samoupravi, a nisu nastala i funkcionalala autonomno. Početkom 2006. godine Mreža mladih Hrvatske je pokrenula projekt osnivanja županijskih vijeća mladih kao regionalnih vijeća mladih (eng. Regional/County Youth Councils), smatrajući da je potrebno učiniti prve korake u strukturiranju sektora mladih na regionalnoj razini i imajući u vidu da je logičnije i praktičnije krenuti od županijske razine. Jednom kad se županijsko vijeće mladih osnuje, ono djeluje u potpunosti kao autonomna organizacija, a MMH je vrlo često pružala edukaciju i tehničku potporu. Tako su do sada osnovana sljedeća vijeća mladih:

Vijeće mladih Međimurske županije, Vijeće mladih Varaždin-

ke županije, Vijeće mladih Koprivničko-križevačke županije, Vijeće mladih Sisačko-moslavačke županije, Vijeće mladih Osječko-baranjske županije, Vijeće mladih Karlovačke županije te Vijeće mladih Grada Zagreba. Tijekom 2007. i 2008. dali smo poticaj osnivanju vijeća u Zadarskoj, Vukovarsko-srijemskoj i Primorsko-goranskoj županiji. U 2009. i 2010. podržali smo osnivanje Vijeća mladih Istarske županije.

Uloga je i zadaća županijskih vijeća mladih da pridonesu razvoju županijskih politika za mlade, prije svega da zagovaraju kreiranje, donošenje i provedbu županijskih programa za mlade. U budućnosti, kad dostignu visoku razinu razvijenosti, županijska vijeća mladih trebaju preuzeti odgovornost i krenuti s uspostavljanjem lokalnih vijeća mladih (eng. Local Youth Councils) kao koordinacija ili mreža organizacija mladih na gradskoj i/li općinskoj razini, što je logični nastavak strukturiranja sektora mladih.

Umrežavanje organizacija mladih

Model umrežavanja unutar sektora mladih u hrvatskom lokalnom kontekstu čini se zasada jednim od najboljih mode-

la suradnje organiziranih oblika mladih putem zagovaranja zajedničkih interesa te utjecaja na promjenu koja odražava kvalitativan korak civilnog sektora mladih da pridonese razvoju lokalnih politika za mlade u Hrvatskoj, kao i povećanju standarda kvalitete života mladih na općem razvojnog planu.

Kroz rad Mreže mladih Hrvatske sa mladima – organizacija mladih, pomlaczima političkih stranaka, srednjoškolskim učenicima/ama, sustavno se provodilo *ispitivanje potreba* kojemu je prethodila *analiza stanja položaja mladih u lokalnim zajednicama*. Obje analize obuhvaćale su sljedeće parametre:

- i. institucionalni okvir,
- ii. sadržaji za mlade – programi za mlade i programi djelovanja za mlade,
- iii. suradnja udruga mladih, inicijativa, lokalnih vijeća i pomladaka političkih stranaka sa područnom/ regionalnom i lokalnom samoupravom,
- iv. finansijska stabilnost organizacija mladih.

Navedene analize pokazale su da je jedna od kontinuiranih potreba, kako inicijativa i udruga mladih, tako i političkih po-mladaka, stvaranje **bolje koordinacije aktivnosti mladih koja ima za cilj zajednički doprinos mladih u razvijanju politike za mlađe na općem i lokalnom planu uz kontinuiranu finansijsku podršku.**

Umrežavanje organizacija mladih odražava tri kvalitativna pomaka na sljedećim razinama:

- a. **tematsko povezivanje**
- b. **finansijska stabilnost**
- c. **održivost**

Tematsko povezivanje ili programsko umrežavanje organizacija mladih je prostor koji subjekti koriste za širenje informacija i razmjenu iskustava u području politike za mlađe. Ovaj prostor tematske povezanosti stvara nužnim poticanjem komunikacijskih vještina, osobito dijaloga, kako unutar povezanih subjekata – radi jasnijeg definiranja ciljeva procesa razvijanja lokalne politike, tako i 'prema van', u smislu stva-

ranja partnerskih odnosa sa svim relevantnim dionicima kojih se ova politika (do)tiče. Stvaranje ovakvog suradničkog modela daje priliku iskorištavanja svih raspoloživih resursa i znanja u smjeru unaprjeđenja kvalitete zajedničkog rada te veću učinkovitost u stvaranju promjena na području razvoja politike za mlađe.

Finansijska stabilnost jedan je od ključnih pomaka koje ostvaruju umrežene organizacije unutar europskih pa i, sve češće, hrvatskih okvira. Pretpostavka je da se većom koncentracijom organizacija mladih kao vrstom institucionaliziranog djelovanja te pritiskom zagovaranja većeg broja organizacija za zajednički interes, osigurava ne samo tematsko napredovanje, već se i mogućnosti financiranja dalekosežnog djelovanja povezanih subjekata daleko više otvaraju.

Održivost umreženih subjekata propituju se i ostvaruju na razinama interesa te definiranja, zagovaranja, implementacije i vrednovanja same politike koje organizacije same vrlo često nisu u mogućnosti same izvesti. Stvaranje i uravnoteživanje politika za mlađe, nacionalnih i lokalnih, dugoročni

su procesi koji zahtijevaju kontinuirano djelovanje i stalno ispitivanje potreba, participacije, fleksibilnosti, učinkovitosti itd. koje neminovno zahtijeva i shodno osigurava konstantno jačanje kapaciteta na razinama ljudskog, programskog i organizacijskog napredovanja.

Kada govorimo o povezivanju mladih, osobito na programskoj razini, imajući na umu dosadašnje iskustvo edukacija i programa potpore u razvijanju suradničkih modela među mladima, smatramo važnim uključiti u procese kako nacionalne, tako i lokalne politike za mlade, putem umrežavanja svih relevantnih dionika kojih se proces poboljšavanja kvalitete života mladih tiče. Kao aktere koji su nužni za proces transparentne i učinkovite lokalne politike te one koja je otvorena za participaciju, navodimo sljedeće:

- **udruge mladih i za mlade,**
- **studentske organizacije,**
- **srednjoškolska vijeća učenika,**
- **pomlatke lokalnih ogranačaka političkih stranaka,**
- **inicijative mladih,**

- **klubove za mlade,**
- **druge oblike organiziranja mladih.**

Mladi se mogu povezivati putem udruga, saveza, mreža, koordinacija, koalicija, vijeća koji mogu biti formalni i neformalni oblici suradnje. Ideja umrežavanja organizacija mladih istaknuta je u brojnim dokumentima kao načelo, proces i rezultat.

Lokalni program (djelovanja) za mlade

U završnim dijelovima NP(D)M-a možemo naći preporuke jedinicama područne/regionalne i lokalne samouprave (općine, gradovi i županije) i nevladinim organizacijama o "spuštanju" politike za mlade sa nacionalne na lokalnu razinu. U tom kontekstu, jedan od najvažnijih kotačića na lokalnoj razini i finalni produkt procesa jest **kreiranje i dočnošenje lokalnog programa djelovanja za mlade (LP(D)M)**. Pod terminom "lokalni" se misli na "županijski", "gradski" ili "općinski" program djelovanja za mlade, ovisno o razini samouprave, s obzirom da je LP(D)M često dokument lokal-

ne vlasti kao materijalizirana lokalna politika za mlade (iako je partnerstvo organizacija mladih i lokalnih vlasti jedan od sve češće korištenih modela) te ga najčešće predlaže izvršno tijelo (npr. gradsko ili županijsko poglavarstvo), a usvaja predstavničko tijelo vlasti (npr. gradsko vijeće ili županijska skupština). Na taj način **lokalna politika za mlade** postaje službena. Organizacije mladih mogu svojim aktivnostima doprinijeti ciljevima i rezultatima lokalne politike za mlade (npr. svaka organizacija može imati svoju misiju i projekte na lokalnoj razini koji se bave neformalnim obrazovanjem). Isto tako je moguće, premda je pravno nesporno, da područna/ regionalna ili lokalna vlast sama kreira i donese LP(D)M bez sudjelovanja ostalih relevantnih dionika procesa, no legitimnost takve lokalne politike za mlade upitna je s obzirom da proces nije bio transparentan i participativan prema mladim građanima/kama.

Da bi se izbjegle ovakve poteškoće potrebno je zadovoljiti nekoliko prepostavki: razvijen sektor mladih, postojeća volja područne/regionalne ili lokalne vlasti te zainteresiranost i spremnost obaju navedenih dionika za partnersku surad-

nju, jer upravo je partnerski odnos mladih i vlasti ključ dobre i kvalitetne politike za mlade. Naime, ako se u kontekstu prava radnika i radnica trebaju i moraju pitati predstavnici/e radnika i radnica, analogno tome se u kontekstu politike za mlade trebaju i moraju uključiti mladi i to na način da budu ravnopravno zastupljeni. Princip *co-managementa* kojeg zagovara, afirmira i promovira Vijeće Europe⁵ upravo polazi od te prepostavke – ravnopravnog sudjelovanja mladih na razinama i u područjima koji su za njih same relevantni. U praksi to znači da npr. jedno savjetodavno tijelo lokalne ili državne vlasti koje se bavi mladima mora sadržavati jednak broj predstavnika mladih i vlasti, a ako se neko tijelo bavi samo jednim ili više segmenata koji su relevantni za mlade (npr. obrazovanjem ili maloljetničkom delikvencijom), onda bi mlade trebalo uključiti analogno procijenjenoj relevantnosti za mlade.

Tek ravnopravno sudjelovanje mladih u izradi i donošenju strateškog dokumenta lokalne politike za mlade daje puni

⁵ U suradnji sa organizacijama: Svi različiti, svi jednaki iz Srbije, Forumom MNE iz Crne Gore i Asocijacijom srednjoškolaca Bosne i Hercegovine, Mreža mladih Hrvatske objavila je 2009. publikaciju 'Comanagement - how does it work?'

legitimitet za njegovo provođenje, jer LP(D)M kao višegodišnja⁶ strategija sa mjerama koje će poboljšati kvalitetu života mladih građana/ki sigurno je za njih same od najveće važnosti. Svaki LP(D)M se sastoji od brojnih mjera –kratkoročni i specifični ciljevi koji se moraju postići u vremenskom okviru koji je predviđen za LP(D)M (npr. "izraditi katalog programa neformalnog obrazovanja koji postoje u gradu"). Pojedine mjere su grupirane u različite sektore, kao npr. zapošljavanje, kultura i slobodno vrijeme, mobilnost i obrazovanje. Također, svaka mjera unutar pojedinih područja mora imati navedenu(e) instituciju(e) koja je kao nositelj odgovorna za njenu provedbu, pritom stvarajući suradnju sa relevantnim akterima. Osim partnerstva lokalnih vlasti i organizacija mladih, dionici koje treba uključiti u proces LP(D)M-a su djelatnici/e uprave područnih/regionalnih ili lokalnih vlasti, predstavnici/e zainteresiranih lokalnih institucija i stručnjaci/kinje za mlade (npr. sveučilišni profesori/ice ili zaposlenici/e relevantnih instituta koji se u svom radu bave mladima). Ako imamo sve dionike i ako su ispunjene sve prepostavke, ide-

alni proces kreiranja i donošenja LP(D)M-a bi trebao izgledati ovako:

1. Formiranje radnog tijela

Inicijativa može doći od strane organizacija mladih ili od strane samih područnih/regionalnih ili lokalnih vlasti. No u svakom slučaju proces bi trebala započeti područna/regionalna odnosno lokalna vlast, jer je ona ipak nositelj lokalne politike za mlade. Trebalo bi se osnovati radno tijelo čiji bi predsjednik/ica trebao biti predstavnik/ica vlasti, a to tijelo može biti radna skupina ili povjerenstvo koje se sastaje dogovorenom dinamikom.

2. Istraživanje potreba mladih

Cilj je dobiti što više informacija o potrebama i problemima mladih na lokalnoj razini, no također treba saslušati i zapamtiti kakva rješenja predlažu sami mladi tj. potrebno je napraviti analizu stanja na lokalnoj razini. To se može učiniti putem provođenja anketa i fokusnih skupina temeljenih na reprezentativnom uzorku mladih (npr. da fokusnim skupinama prisustvuju zaposleni i nezaposleni mladi, predstavnici/e

6 Najčešće petogodišnja, iako primjeri govore o trogodišnjim do sedmogodišnjim strategijama.

organizacija mladih, srednjoškolci/ke, studenti/ice, mladi iz sela i gradova i sl.). Također, mogu se organizirati okrugli stolovi i tribine. Vrlo je važan segment motiviranja mladih da se priključe navedenim aktivnostima te je stoga preporučljivo organizirati cjelovitiju kampanju koja bi privukla što veći broj mladih.

3. Analiza istraživanja

Radno tijelo dobiva sve dobivene informacije, analizira ih i zaključuje koje su to skupine problema relevantne za lokalnu sredinu i prema tome koja će se tematska poglavљa nalaziti u dokumentu. Ukoliko je moguće, bilo bi važno u proces istraživanja uključiti stručnjake/kinje koji bi istraživanje stručno proveli i analizirali.

4. Uspostavljanje tematskih stručnih skupina

Na temelju dobivenih područja koja odražavaju potrebe mladih na lokalnoj razini formiraju se teme i stručne skupine unutar radnog tijela zadužene za pisanje tematskih poglavљa. Obično se članovi radnog tijela sami podijele prema razini stručnosti, afinitetu i zainteresiranosti te pozovu i druge stručne osobe izvan radnog tijela da se pridruže stručnoj skupini.

5. Pisanje tematskih poglavљa LP(D)M-a

Članovi/ice stručnih radnih tijela pišu posebna poglavљa, a preporuča se konzultiranje sa relevantnim dionicima ovisno o temi. Područja mogu biti npr. obrazovanje, zdravstvo, civil-

no društvo, gospodarstvo, sudjelovanje mladih itd.

6. Usvajanje nacrta od strane radnog tijela

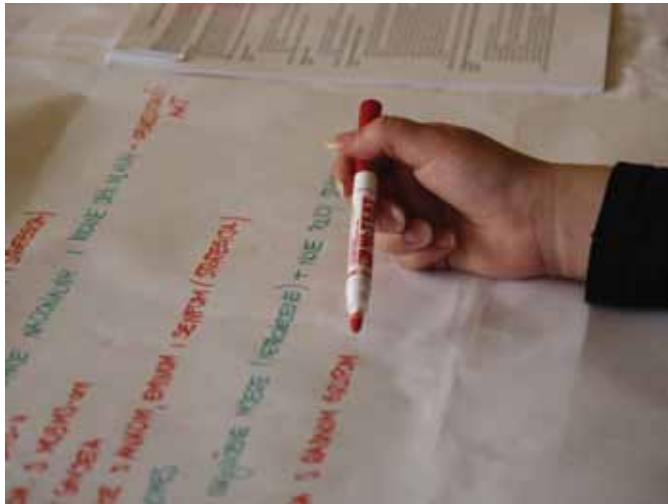
Radno tijelo se sastaje, diskutira o posebnim poglavljima za svaku temu, dogovara se o finalnoj verziji nacrta koji naposljetku i usvaja.

7. Javna rasprava o nacrtu

Preporuča se napraviti nekoliko javnih rasprava na koje treba pozvati što više predstavnika/ica organizacija civilnog društva, organizacija mladih, lokalnih institucija te tzv. obične mlade, koji nisu uključeni u organizacije. Nacrt dokumenta je moguće staviti i na internetske stranice područne/regionalne i lokalne samouprave ili na internetske stranicu neke organizacije mladih sa kontaktom gdje se može poslati komentare na dokument. Poželjno je kroz malu kampanju uključiti i mlade koji nisu sudjelovali u izradi nacrta.

8. Usvajanje finalne verzije dokumenta

Doprinosi s javnih rasprava se uvažavaju i uvrštavaju u finalnu verziju, koja se time revidira.

9. Upućivanje prijedloga poglavarstvu i Odboru (nadležnom) za mlade pri predstavničkom tijelu lokalne vlasti

Poglavarstvo pregledava dokument i usuglašava ga u skladu sa svojim administrativnim sustavom.

10. Rasprava i izglasavanje LP(D)M-a u predstavničkom tijelu lokalne vlasti

Finalna rasprava o dokumentu u gradskom vijeću, općinskom vijeću ili županijskoj skupštini, gdje vijećnici/e daju završne doprinose stvaranju dokumenta. Ako organizacije mladih ili građani/ke smatraju da treba još nešto dodati što nije uvršteno u dosadašnjem tijeku procesa izrade, sad to mogu učiniti putem lobiranja mladih vijećnika/a da zagovaraju njihove prijedloge i stavove.

U Hrvatskoj se LP(D)M kreira na dva načina, koja imaju svoje prednosti i nedostatke, no oba su proizvod improvizacije te ne mogu biti prikaz sustavnog procesa koji je prikazan u našem idealnom modelu. Ovdje iznosimo opise ta dva modela, koja ćemo nazvati prema imenima gradova u kojima su nastali:

1. "Zagrebački" model

Postoji "kritična masa" mladih vijećnika/a u predstavničkom tijelu lokalne vlasti koji razumiju potrebe sektora mladih i žele se upoznati sa problemima mladih, kao i sa njihovim

rješenjima. Potom komuniciraju sa organizacijama civilnog društva i starijim stranačkim kolegama. Lokalna vlast osniva radno tijelo sastavljeno od mladih vijećnika/a, predstavnika/ica organizacija mladih i stručnjaka/inja za tematiku mladih (npr. sveučilišni profesori/ice). Oni se zajedno sastaju i dogovaraju plana rada.

2. "Kutinski" model

Postoji "kritična masa" u organizacijama mladih različitih profila – udruga mladih, udruga za mlađe, pomladaka političkih stranaka itd. – ili djeluju kroz reprezentativnu mrežu ili koordinaciju. Mladi se sastaju, dogovaraju projekt kreiranja LP(D)M-a, ali ne traže sudjelovanje ili odobrenje lokalne vlasti o procesu već planiraju izraditi gotovi dokument koji će ponuditi na usvajanje lokalnoj vlasti. Od samog početka vode intenzivnu komunikaciju sa mladim vijećnicima/ama koji su im glavni lobisti unutar struktura lokalne vlasti, a kojima je sigurno u interesu da se takav dokument doneše, jer su i sami mladi, a pritom će dobiti i na vidljivosti unutar vlastite stranke.

Prednosti prvog modela su postojanje političke volje i moći te potrebnih financija, a nedostaci su svojstveni kao i svakom drugom modelu koji polazi "odozgo" tj. od vlasti; nedovoljna upućenost u tematiku, diskutabilna zastupljenost predstavnika/ica mladih te forsiranje stranačkih programa. U drugom modelu, kao modelu koji dolazi "odozdo" veliki su nedostaci nepostojanje političke moći, neadekvatna uključenost struktura vlasti i ostalih institucija te sadržajna jednostranost iz perspektive organizacija mladih. S druge strane, prednosti su bolja upućenost u tematiku mladih, poznavanje sektora mladih i relevantnih dionika i visoka uključenost mladih građana i građanki u proces.

Oba modela su manjkava i odlikuje ih nedovoljna povezanost lokalnih vlasti i organizacija mladih, što ne znači da neće proizvesti rezultat, no da bi rezultat bio što bolji, a LP(D)M cjelovitiji i kvalitetniji, potrebna je od početka do kraja procesa partnerska suradnja dvaju ključnih dionika koju smo opisali na početku ovog poglavlja. Ono što je ključno za oba modela jest da proces izrade dokumenta mora biti vidljiv u javnosti kako bi se izbjeglo sljedeće:

- a) da lokalna vlast izglaša dokument, ali u proračunu ne predviđa potrebna finansijska sredstva za provedbu projekta,
- b) lokalna vlast odustane od usvajanja dokumenta usred procesa,
- c) promijeni se vlast te nazove dokument produktom prijašnje vlasti i stopira provedbu dokumenta.

Jednom kad je LP(D)M izglasан u predstavničkom tijelu područne/regionalne odnosno lokalne vlasti, proces nikako nije gotov, nego se biraju prioriteti putem mehanizama zagovaranja. Naime, na usvojeni LP(D)M se nastavlja Operativni plan koji definira za svaku mjeru odgovornu instituciju ili tijelo unutar lokalne vlasti za njegovu provedbu, partneri i dionike, aktivnosti, proračun, vremenski okvir za provedbu, pokazatelje uspješnosti i sredstva verifikacije. Tek donošenje operativnog plana garantira provedbu programa, jer ga slijedi proračun, gdje ključna pretpostavka postaje jaka kohezija organizacija mladih okupljenih u vijeće ili neku drugu formu umreženosti, a osnovna aktivnost postaje zagovaranje provedbe.

U našem sustavu "međusektorsko tijelo" nadgleda provedbu LP(D)M-a, a "Ured za mlade" je glavno administrativno tijelo odgovorno za provedbu. Partnerstvo lokalnih vlasti i mladih postaje tim važnije, jer se poštuje odabir prioritetnih mjera za prvu godinu dana provedbe, a konstantno praćenje, osim "međusektorskog tijela" trebaju provoditi i organizacije civilnog društva koje nisu zastupljene u njemu, zainteresirane institucije i aktivne mlade građanke i građani.

Suradnja sa lokalnim vlastima

Kroz već spomenute dokumente europskog i hrvatskog zakonodavnog okvira i strateškog usmjerenja, ističe se neophodno stvaranje suradnje organizacija mladih i područne/ regionalne te lokalne uprave.

Prema spomenutom ispitivanjem potreba organizacija mladih, **stvaranje partnerskog odnosa sa jedinicama lokalne**

i područne/regionalne samouprave ključ je transparentne, široko otvorene, programski osnažene participatorne komunikacije te osiguranje finansijske stabilnosti i održivosti povezanih subjekata civilnog sektora mladih u lokalnim zajednicama.

Partnerstvo lokalne uprave i umreženih organizacija mladih (npr. Županijsko vijeće mladih) daje sljedeće rezultate, od kojih su neki već ostvareni na razinama nekolicine gradova i županija:

- otvaranje široke javne rasprave o suradnji organizacija mladih i lokalne uprave s naglaskom na transparentan sustav informiranja i financiranja,
- podrška razvoju lokalnih programa djelovanja za mlade putem finansijske potpore za proces ispitivanja, definiranja, razvoja i vrednovanja implementacije programa/politika,
- podrška razvoju savjetodavnih odbora za mlade pri gradskim/županijskim jedinicama,
- podrška razvoju lokalnih organizacija mladih i lokal-

I na kraju pojmovnik

- **Mladi** (engl. *youth*) – društvena skupina koju u Republici Hrvatskoj prema NPM-u čine svi građani RH u dobi od 15 do 30 godina (prema popisu stanovništva iz 2001. mladih osoba od 15 do 29 godina ima oko 900 000, odnosno čine 20,25 % stanovništva)
- **Politika za mlade** (engl. *youth policy*) – predstavlja skup načela, vrijednosti, stavova, ciljeva i akcija u svrhu poboljšanja kvalitete života društvene skupine mladih. Nositelji provedbe politike za mlade

nih vijeća mladih te realiziranje zajedničkih programa (npr. centri za mlade).

Kontinuirano podupiranje mladih na aktivno sudjelovanje u društvu obveza je vlasti, u smislu ostvarivanja cjelovitih uvjeta poboljšanja kvalitete života mladih u Republici Hrvatskoj.

mogu biti vlasti, javne i polu-javne institucije, a politika za mlade ostvaruje se u suradnji sa organizacijama mladih, civilnim društvom, stručnjacima, medijima, odnosno zajednicom u cijelosti.

- **Lokalna politika za mlade** (engl. *local youth policy*) – predstavlja skup načela, vrijednosti, stavova, ciljeva i akcija u svrhu poboljšanja kvalitete života društvene skupine mladih u lokalnoj zajednici; najčešće je materijalizirana u strateškom dokumentu tj. lokalnom (gradskom, općinskom ili županijskom) programu za mlade.
- **Nacionalni program (djelovanja) za mlade** (NP(D) M) – dokument nacionalne politike za mlade u Republici Hrvatskoj. Nacionalni program djelovanja za mlade petogodišnja je strategija sa 110 mjera koju je krajem 2002. usvojio Hrvatski sabor. Nacionalni program za mlade usvojen je 2009. od strane Vlade Republike Hrvatske i provodi se do kraja 2013. godine.

- **Lokalni program djelovanja za mlade (LP(D)M)**
– dokument područnih/regionalnih ili lokalnih vlasti o razvoju lokalne politike za mlade; višegodišnja strategija za mlade koja može biti na županijskoj, gradskoj ili općinskoj razini; shodno tome razlikujemo ŽP(D)M, GP(D)M i OP(D)M
- **Organizacije mladih** – svi oblici samoorganiziranja mladih; uključuju udruge mladih, udruge za mlade, klubove za mlade, pomlatke političkih stranaka, inicijative mladih, vijeća učenika srednjih škola, vijeća učenika, studentske udruge, neformalne inicijative mladih i druge oblike.
- **Udruga mladih** – udruga građana/ki registrirana prema Zakonu o udrugama koju vode mladi koji su demokratski izabrani među članstvom udruge, a u svome radu usredotočena je na afirmaciju mladih i podizanje kvalitete života mladih u zajednici.
- **Udruga za mlade** – udruga građana/ki registrirana prema Zakonu o udrugama, a ne vode ih nužno mladi demokratski izabrani među članstvom udruge; u svome radu usredotočena je na podizanje kvalitete života mladih i rješavanje konkretnih problema.
- **Pomladak političke stranke** – (više ili manje) autonomni subjekt koji unutar političke stranke, registrirane prema Zakonu o političkim strankama, okuplja mlade članove te stranke; definiran je Statutom te političke stranke i nema vlastitu pravnu osobnost.
- **Studentska udruga** – podvrsta udruga mladih koja je, kao i udruga mladih, registrirana prema Zakonu o udrugama (ukoliko želi stići pravnu osobnost), ali im je pored toga nužno i rješenje resornog ministarstva za pitanja visokog obrazovanja kojim stječe poseban status studentske udruge koji nosi posebna prava i obaveze.
- **Klub za mlade** – prostor otvoren za mlade u unaprijed određeno vrijeme tijekom dana koji nudi ra-

zličite sadržaje za mlade; ponekad je registriran kao zasebna nevladina udruga, a ponekad kao projekt unutar nevladine udruge i sl.; klubovi za mlade autonomni su prostori u kojima mladi kreiraju sadržaje prema vlastitim potrebama.

- **Centri za mlade** – specijalizirani su prostori pružanja usluga i servisa mladima te mesta na kojim se mladi mogu educirati i informirati o brojnim pitanjima i životnim područjima; centre za mlade vode stručnjaci ili udruge mlađih i za mlade.
- **Vijeće učenika** – demokratski izabrana struktura od strane učenika osnovne ili srednje škole koja savjetuje odgojno-obrazovnu ustanovu i nema pravnu osobnost.
- **Neformalna inicijativa mlađih** – inicijative od strane dvije ili više mlađih osoba koje su usmjerenе prema određenom cilju kojim se poboljšava kvaliteta života, a koje nemaju pravnu osobnost.

Korištena literatura:

Politika i strukture za mlade u vijeću Europe

Izvješće o društvenom razvoju – Hrvatska 2004.

Izvještaji sa radionica i treninga MMH provedenih tijekom između 2005., 2010. i 2011.

Izvještaj sa Konferencije 'Sudjelovanje mlađih i aktivno građanstvo'

Nacionalni program djelovanja za mlade 2003.-2008.

Nacionalni program za mlađe 2009.-2013.

Zakon o savjetima mlađih

www.mss.si

www.mmh.hr

**Međunarodna godina mladih
2010/2011.**

ISBN: 978-953-7805-03-6